JÓKAI KORAI

Elavulttá váltak a kötelező olvasmányok

Csókás Adrienn, 2015. november 7., szombat 14:29, frissítve: szombat 14:29 Kevesebb tanítandó művet és több szabadon választott olvasmányt szeretnének a magyartanárok, mivel a jelenlegi tantervi szabályozás és az abban előírt kötelező irodalom egyáltalán nem szeretteti meg a gyerekekkel az olvasást. A szakemberek szerint az a baj, hogy az irodalomtanításban görcsösen ragaszkodunk a hagyományok tiszteletéhez és a nemzeti kincsnek számító művekhez, miközben az olvasás megszerettetéséhez inkább lenne szükség az általános iskolában ponyvára vagy akár könnyed lányregényekre is.

Jelenleg nem tervezi újragondolni a kötelező iskolai olvasmányok listáját a szaktárca, de a Nemzeti alaptanterv (NAT) legközelebbi felülvizsgálata során lesz lehetőség a szükséges és indokolt módosításokra – ez derül ki Rétvári Bence, az Emmi parlamenti államtitkára tájékoztatásából, akit a független Oláh Lajos képviselő kérdezett arról, mikor kaphatnak a jelenleginél érdekesebb, izgalmasabb olvasnivalókat a diákok. Pedig a kötelezők felülvizsgálata a magyartanárok szerint is igencsak időszerű lenne, sőt a lapunk által megkérdezett szakemberek alapvető módszertani újításokat is sürgetnek.

Olvasni szerető gyerekek

– Nem elsősorban a kötelező olvasmányokon múlik az irodalomtanítás milyensége, a fő kérdés inkább az, hogy az olvasóvá nevelés vagy pusztán a műveltség közvetítése-e a cél. Ha ugyanis nem nevelünk olvasni szerető gyerekeket, akkor teljesen mindegy, milyen könyvet adunk a kezükbe – hangsúlyozta lapunknak a Magyartanárok Egyesülete (ME) elnöke. Arató László szerint szükséges a kötelezők listájának felülvizsgálata, ám ennél sokkal fontosabb, hogy a magyartanítás szemlélete megváltozzon.

– A kompetenciamérések eredményei szerint 6., 7. és 8. évfolyamon kezd el romlani a magyar diákok szövegértése. Nem véletlenül, hiszen ekkor lép be a tananyagba az irodalomtörténet, és ekkor mélyül el a kedvtelésből választott olvasmányok, illetve az órán tanultak közti szakadék. Rengeteg színvonalas és izgalmas olvasmány van, ami a felső tagozatos korosztálynak való, de a tapasztalat azt mutatja, hogy tekintélytiszteletből túlzottan is ragaszkodunk a nemzeti irodalom kincseihez. Egy szóval sem mondom, hogy a remekműveket ponyvaregényekre kéne cserélni, de mindenképp nagyobb arányban kellene foglalkozni a populáris és a kortárs irodalommal, hiszen az elsődleges cél, hogy megszerettessük a gyerekekkel a könyveket – mondja Arató.

Jókai fontos, de korai

– Bármennyire is fontos Jókai, korainak tartom hetedik osztályban, hisz a diákok nem tudják

megemészteni a regényeinek világát, nyelvezetét. A Kőszívű ember fiait statisztikák szerint a diákok 60 százaléka nem olvassa el, mégis évtizedek óta ragaszkodunk hozzá. Helyette inkább olyan olvasmányt kellene kínálni, amiről a diákok úgy érzik, az ő világukról, saját élethelyzetükről, általuk ismert problémákról szól. A tanterv által hetedik évfolyamon ajánlott ifjúsági regények – például Verne, Dickens, Twain művei – sajnos nem ilyenek. Bármennyire is jók, a gyerekek nem szeretik őket, mert a XIX. századi események nekik már túl távoliak – fogalmazott a szakember, aki szerint sokkal több szabadon választott olvasmányra lenne szükség.

Mint mondja, sok esetben az a baj, hogy a tantervek rossz korosztálynak írják elő az egyébként fontos műveket, és a nemzeti hagyomány tisztelete szembekerül az életkori szempontokkal. – Bármekkora nemzeti kincs a Rege a csodaszarvasról, egy hatodikos nem érti meg. Túl misztikus, bonyolult, ráadásul tele van nemi erőszakkal. Személy szerint a Jókai-regényeket is a gimnáziumi évekre tartogatnám, és nyomasztó hangulata miatt Móricz Légy jó mindhalálig című regényét sem erőltetném nyolcadikban. Kimondottan tudom viszont ajánlani felsősöknek Louis Sachar Stanley A szerencse fia című könyvét, de szeretik a gyerekek Lois Lowry Számláld meg a csillagokat, illetve Az emlékek őre című műveit is. A hazai ifjúsági kínálatban nagyon közkedvelt Leiner Laura Szent Johanna gimije, a legkisebbek körében pedig igen népszerű a Berg Judit-féle Rumini. Nem mondom, hogy a felsoroltakat kötelezővé kellene tenni, de nem hagyhatja teljesen figyelmen kívül az iskola, hogy a diákok mit szeretnek – tette hozzá a szakember.

Kölcsönös olvasmányok

Az ME elnöke szerint fontos lenne, hogy a tantervek némi nyitásra, újításra is biztassák a pedagógust, mert sok magyartanár megszokásból ragaszkodik az évtizedes berögzülésekhez, és nem mer váltani akkor sem, ha esetleg látja, hogy a diákok ízlése mást kívánna. – Jó ötletnek tartanánk, ha a kötelező olvasnivaló mellett megjelenhetnének az órán közös, „kölcsönös” olvasmányok is. Ennek keretében a diákok is ajánlhatnának egymásnak könyveket, esetleg osztályon belül kisebb csoportokban más-más műveket dolgoznának fel. Megjegyezte: az ME a Magyar Irodalomtörténeti Társaság tanári tagozatával közösen tanári segédleteket, kortárs irodalmi ajánlásokat és óravázlatokat is kidolgozott, amelyekből a tanácstalan pedagógusok ötleteket meríthetnek.

A Nemzeti Pedagógus Kar (NPK) magyar nyelv és irodalom tagozatának elnöke szerint is gond van a tananyag elrendezésével. Hajas Zsuzsanna Margit azt mondta lapunknak: bár a NAT nem írja elő, hogy a műveket keletkezésük időrendi sorrendjében kellene tanítani, a meglévő tankönyvek többsége és a hagyományok mégis ezt a szemléletet erősítik. Így középiskolában a fiatalabbak hamarabb találkoznak régi, számukra nehezebben érthető szövegekkel, és a későbbi évfolyamokra marad a nyelvezetben és tartalomban a diákokhoz közelebb álló művek sora.

Kalandozás az irodalom határterületein

– Az iskolai évek alatt lehetne többet foglalkozni az irodalom határterületeivel is, hiszen sok diák és felnőtt nem olvas mást, mint lektűrt, ponyvát vagy krimit. Olyan társadalomban, ahol sok felnőtt évente egy könyvet sem olvas el, a diákok sem lesznek mások, az olvasási szokások egyébként is átalakulóban vannak, amihez az iskolának igazodnia kell. Gond az is, hogy az érvényes kerettanterv az iskolai órák 90 százalékára ír elő kötelező tananyagot. Egy-két óra minden tanévben elmarad szünetek, iskolai rendezvények miatt, így a tanároknak alig marad lehetőségük arra, hogy szabadon válasszanak irodalmi műveket – hangsúlyozta Hajas Zsuzsanna Margit. Szerinte az órákon csekély a multimédiás vagy digitális szövegek feldolgozására fordítható idő is.

Rámutatott arra is, az utóbbi években egyértelműen nőtt a tananyag mennyisége. Négyosztályos középiskolában például a régi tantervben 185 művet kellett tanítani, az új, 2012-től bevezetett kerettanterv szerint viszont 210-et. A nagy rohanásban kevés idő jut az olvasmányok feldolgozására, mert a kerettantervek túltervezettek. Hozzátette: az eredményesebb magyartanítás kulcsa a nagyobb tantervi szabadság, a lényegesen kevesebb tanítandó mű és a tankönyvpiac szabadsága lehet.

Pokorni is megvágná a tananyagot

Változtatni kellene a pedagógiai kultúrán, mert iszonyatosan magasak a gyerekekkel szemben támas